

1. חזון הנביאים

וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית ה' נֶכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂאָה הוּא מִגְבְּעוֹת, וְנִהְרָו עָלָיו עַמִּים. וְהָלְכוּ גוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' וְאֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִזְרְנוּ מִדְרָכָיו וְנִלְכָּה בְּאַרְחֻתָיו: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם. וְשִׁפְט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצָמִים עַד רְחוֹק; וְכִתְתּוּ חֲרֻבְתֵיהֶם לְאֲתִים וְחֲנִיתֵיהֶם לְמִזְמֹרוֹת, לֹא יִשְׂאוּ גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה. וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ וְאֵין מִחְרִיד:

(מיכה ד', א-ד)

2. אותו חזון (למעט הפסוק האחרון) מופיע גם בישיעהו (ב', ב-ד).
מה אפשר ללמוד מכך ששני הנביאים בחרו לתאר את אחרית הימים בצבעים דומים?

שאלה

וְשָׁכַן בְּמִדְבָּר מִשְׁפַּט וְצִדְקָה בְּכַרְמֵל תֵּשֵׁב. וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצִּדְקָה שְׁלוֹם וְעֵבֶדֶת הַצִּדְקָה הַשְׁקֵט וּבְטַח עַד עוֹלָם: וְיָשַׁב עַמִּי בְּנוֹה שְׁלוֹם וּבְמִשְׁכָּנֹת מְבֹטָחִים וּבְמִנְוֹחַת שְׁאֲנֹנוֹת.

(ישעיהו ל"ב, טז-יח)

2. מה מאפיין חיי שלום על פי הנביאים? (שימו לב למילים המודגשות)
2. מדוע הפיכת חנית למזמרה מסמלת שלום?
2. מה הקשר בין צדק ומשפט לשלום?
2. האם זה תנאי הכרחי לשלום לדעת הנביא? מה דעתכם?

שאלות

2. חזון השלום בעיני בנימין זאב הרצל

ארמון השלום בירושלים:

על חלקת אדמה גדולה ומרובעת עמד ארמון השלום רב הרושם, שאירח כנסים בינלאומיים של אוהבי שלום ושל אנשי מדע מכל התחומים. העיר העתיקה הייתה אתר בינלאומי ושימשה מולדת לעמים רבים. היא הייתה ביתו של האנושי מכול - הַסְּבָל.

אבל כאן גם התקבצו כל צורות הסעד שהאנושות פיתחה במשך ההיסטוריה כדי להיאבק בסבל; האמונה, האהבה והידע.

...

הבניין המפואר הזה היה במרוצת הזמן למרכז מיוחד במינו למפעלי צדקה, שפועל לא רק למען ארץ היהודים ותושביה, אלא גם למען עמים אחרים וארצות רחוקות.

אנחנו, בחברה החדשה, הצלחנו כבר להתגבר על כמה בעיות חמורות, אבל בעולם קיים עדיין הרבה מאוד סבל. רק מאמץ משותף של כלל האנושות יכול לעזור. ארמון השלום הוא המרכז של המאמצים הבינלאומיים להקל על סבלם של האומללים בכל העולם.

(בנימין זאב הרצל, אלטנוילנד)

בחזון של הרצל - בין מי למי יש שלום? ?

איזו אחריות נלווית לשלום? ?

מה הקשר בין שלום להתמודדות עם סבל אנושי? ?

שאלות

בתמיכת

אלטנוילנד (נכתב ב-1902)

ספר מאת בנימין זאב הרצל שמתאר את דיוקנה של חברה יהודית מודרנית העתידה לקום בארץ ישראל.

הרצל דמיין חברה דמוקרטית, מתקדמת וסובלנית עם זכויות מלאות לנשים ולמיעוטים, שירותי רווחה, וכלכלה משגשגת. מופת ללאומיות שוחרת שלום ואחוזה.

הידעת?

3. השלום במגילת העצמאות

אנו קוראים - גם בתוך התקפת הדמים הנערכת עלינו זה חדשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על שלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.

אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו.

(מתוך מגילת העצמאות)

שאלות

- מה מאפיין את השלום לפי פסקה זו? ?
- למה מופיעה השאיפה לשלום כחלק ממגילת העצמאות? ?
- השלום המתואר בפסקה זו רומז לסוג של משא ומתן. לפי הכתוב במגילה, מה יכול/צריך כל אחד מהצדדים לתרום למען השלום? ומה הוא יקבל בתמורה? ?

בתמיכת

4. שלום זה בית ומקור פרנסה

וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית ה' נֶכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂאָה הוּא מִגְבְּעוֹת, וְנִהְרָו עָלָיו עַמִּים. וְהָלְכוּ גוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' וְאֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִזְרְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאַרְחֻתָיו: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלַם. וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצָמִים עַד רְחוֹק; וְכָתַתּוּ חֲרֻבְתֵיהֶם לְאֲתִים וְחֲנִיתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת, לֹא יִשְׂאוּ גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה. וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ וְאֵין מִחְרִיד:

(מיכה ד', א-ד)

חזון אחרית הימים של מיכה זהה כמעט לחלוטין לחזון אחרית הימים של ישעיהו (ישעיהו ב', מיכה ד'). על פי החזון הזה, בבוא היום יקבלו כל העמים, אף הרחוקים שבהם, את חוכמת אלוהי ישראל ואת משפטיו. האמונה המשותפת הזאת באל אחד, תוביל לשלום עולמי. החרבות יכותתו לאתים, והחניתות למזמרות. ההנחה היא, ככל הנראה, שאם כולם מאמינים באותו האל, וכולם מקבלים עליהם את אותה המרות, אין למעשה סיבה להילחם זה בזה.

האם זה נכון? האם די באמונה באל משותף כדי להשכין שלום בין בני האדם? קרוב לוודאי שלא. הרי אנו רואים מלחמות וגם בין בני אותה הדת, ואיש רוצח את אחיו בעבור בצע כסף. לכן המשפט החשוב ביותר בנבואה הזו, הוא "וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו". שלום עולמי יהיה רק אם לכל איש תהיה גפן או תאנה לשבת תחתיה, כלומר בית ומקור פרנסה. רק במקרה כזה ייתכן מצב של שלווה. כי הרעב וחסר הבית, לעולם לא ישבו בשלווה.

(אלי אליהו - משורר, מתוך אתר 929 - מיכה)

- מה המשמעות של חיי שלום לפי דברי אלי אליהו? ?
- מדוע בית ומקור פרנסה הם תנאי לשלום עולמי? ?

5. שלום כאורח חיים

אני רוצה להציע אפשרות ולפיה השלום הוא לא 'קופסה סגורה' שנוחתת על העולם. השלום הוא לא רק מטרה אלא גם דרך, השלום הוא אורח חיים.

את אורח החיים הזה ששמו שלום, כדאי להבנתי להציע לכל אדם ובוודאי גם לאלה הנדמים בעינינו כ'רשעים'. שהרי דרכם של תהליכים חברתיים שהם 'משכפלים' את עצמם. השלום יכול להביא עוד שלום, ולכן חשוב להרבות בו דווקא במקומות שבהם יש אלימות...

ולכן, כמו שיש אווירה של אלימות, יש גם אווירה של שלום. השלום לא יונחת עלינו משמיים. השגת השלום היא עבודה קשה, וככל שהאדהה אליו קטנה יותר, כך עלינו להרבות בו.

(פרופסור רוחמה וייס - מרצה לתלמוד ומשוררת, מתוך אתר 929 - ישעיהו)

- מה ההיפך משלום, לפי פרופ' וייס? האם אתם מסכימים עם עמדה זו? ?
- מה הכוונה, להבנתכם, בשלום כאורח חיים? נסו לחשוב על דוגמא מחיי היום יום. ?

שאלות

6. דרכינו בשלום - דרך הפשרה

הדלק המזין את קטר השלום, את תושבי ישראל, אדוני הנשיא, הוא התקווה... יש לנו חלומות גדולים ותקוות גדולות. אין אנו רוצים לחיות לנצח על חרבנו.

אנו מחויבים לשלום, אדוני הנשיא, אתה כבר יודע, אדוני הנשיא, וחשוב לנו להדגיש שוב, כי דרכנו בשלום היא דרך הפשרה. אנו יודעים כי לא נקבל את כל מה שאנו חפצים בו, ועלינו להנחיל למשתתפים האחרים במשא ומתן לשלום כי לא יקבלו כל מה שהם רוצים.

יש בתוכנו חילוקי דעות על מדיניות הנכונות לפשרה.

אדוני הנשיא, ברוך הבא בביתנו בירושלים, מקור געגועינו ומחוז חלומותינו משך אלפי שנים. הרוב המכריע של העם בישראל רואה את ירושלים כבירת ישראל. בריבונות ישראל. ירושלים איננה עניין למשא ומתן. אין היא עניין למיקוח. נאמנים למורשתנו וערכינו, נאפשר תמיד חופש ופולחן דתי לבני כל הדתות, אך ירושלים הייתה ותהיה לנצח בירתה של ישראל בריבונות ישראל, לבו הפועם של העם היהודי. מירושלים זו, עיר השלום, מטבורו של עולם. קבל נא, אדוני הנשיא, ברכותינו, כנאמר בספר הספרים: "יברכך השם מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חיך וראה בנים לבניך, שלום על ישראל". (תהלים קכ"ח, ה-ו)

שלום לך, אדוני הנשיא, ולהתראות.

ראש הממשלה יצחק רבין, דברים עם ביקור הנשיא קלינטון בכנסת, 27 באוקטובר 1994

מה הם האתגרים בדרך לשלום? ?

אילו תנאים מקדימים נדרשים לפני שמתחילים לעסוק בשלום? ?

איך ייראה השלום המיוחל לפי נאום זה? ?

שאלות

בתמיכת

ראש הממשלה יצחק רבין וחוסין מלך ירדן חתמו הסכם השלום בין ישראל וירדן באוקטובר 1994.

הסכמי אוסלו, בין ישראל לרשות הפלסטינית נחתמו על ידי רבין בין השנים 1994-1995.

הידעת?

7. זכויות אדם - שלומם של אומות ויחידים

... הרשו לי להזכיר לכולנו, כי זהו יום שנה חשוב - יום השנה השלושים לקבלת ההכרזה הבין-לאומית בדבר זכויות האדם.

נזכור תמיד את המלים הנפלאות הכתובות בסעיף 1, המבטא בתמצית את כל ההכרזות בדבר זכויות האדם והאזרח שנכתבו בהיסטוריה. נאמר בו:

"כל בני האדם נולדו חופשיים ושווים בכבודם ובזכויותיהם, הם התברכו בתבונה ובמצפון, ועליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה."

אנשים ונשים בני חורין ברחבי תבל חייבים לנהל מאבק בלתי-פוסק, כדי שהערכים האנושיים האלה ייעשו נחלת הכלל ויוגשמו הלכה למעשה.

עלינו להודות בצער, כי בחלקים שונים בעולם אין המצב כזה, לפי שעה. בלעדי הערכים האלה וזכויות האדם, השלום האמיתי שאנו חולמים עליו נתון בסכנה... שמירת זכויות האדם וההגנה עליהן הן דבר הכרחי, כדי להעניק לשלומם של אומות ושל יחידים משמעות של ממש.

ראש הממשלה מנחם בגין
דברים בעת קבלת פרס נובל לשלום באוסלו.
י' בכסלו תשל"ט, 10 בדצמבר 1978

בתמיכת

- למה מצטט מנחם בגין את מגילת זכויות האדם בנאומו? ?
- אילו מילים מהמגילה קשורות לשלום? ?
- מה הקשר בין חרות, שוויון ושלום לפי דבריו של בגין? ?
- איך ייראה השלום המיוחל לפי נאום זה? ?

ראש הממשלה מנחם בגין ונשיא מצרים **אנואר סאדאת** חתמו על הסכם השלום בין ישראל ומצרים במרץ 1979.